

פרק י"א

אלו עקרונות הגדירות הנומיניות בין בני אדם מażam אֶל קבוצם
לפניהם והתקנות והדעתות והאמונות – בדים גם בין תמציאות אחר
תנור, מפני שמדובר בדעות – רצוני לומר: מהצד
עליה, כמו שמדובר בהסתוקה, מפני שהוא חסר הראות, נוכח תמיד, מחייב
בצמו ויכולת מבוראות נחדרים גם כן, מפני שאין אזו מי שיזכר
ענין. בין כתות בני אדם, כי איש בפני עצמו יזקח בצדק
ונזקתו בעות דעתו בחוק אישי פמי. ואלו קינה שם חכמה אחר
לארה האנושית ביחס הרואה אל עצמו, והוא נפקדים
וגם בדים מוצמו ומאותחו. – כי בידיהם גאנטם פטור הטענות
וילנטה ויבטל נון בני אדם קבוצם? קבוצם.

וואו ראלס, כלן צייר, פון י

פרק י"ב

עלתה פצמים בזיה בלב הקמן שעקרונות קבוצם: היו יונך
בן גיטוב, צד שבקרבה מחדות לר' האמור ובשידודים יכלה זו
פאנון ויאקרו: כי בן גיטא שיקצה בזקן דבר טוב, אךם רעוין
רבות ופתידות. אין זה הפעות אלי הקמן? הנה, רק אם כי שיחשב
שהוא סעם גם כן.

ולסת זה הפעת כלו – היה זה הפטן ותני פון הקמן לא
יבקען פאקיות רק לאיש מנגן און, לא זיה, וידעה כי קא
כי הפקיות כלו הוא בזבורה, ואלא אין שם פאקיות זיה? גבר.
וכשייבואו גאנן בחולוף מה שירצה – יגור שפקיאות כלו רע.
ואלו בון אנשים פאקיות זעירו וידיע מעוט חיקו פמנגו התגבר לו
האחת ונגלה. כי זה הצעון הארד אשר ישפצע בו בני און בלב
רעות העוזם. אינם אומרים שהוא חוק הפטניים. ולא חוק הצענים
ומפוקבים. ולא חוק היסודות ומה שגרוב מכם מטמא או צמת.
ולא חוק פיני בוצי טעים גם כן. – ואולם שיקם מתחשב בזאת
קצת אישי מן האנשים, ויתמזה מנה אשר אבל מן המאקרים הנעים
עד שאצטרע – איך זה בזאת קרצה הגדיה ואיך נמזה זה הרע.

ולב עקרונות הנומיניות באישו הם מצטט – רצוני לומר: אישי בני
אדם החרסים. – ומחרוניםינו נזק ונבקש צור. ומהרעות שפוך-
אונים בזאתנו בחרימנו נכאב. וניתס זה לאלו – קיינה לו מפכו –

וואו ראלס, כלן צייר, פון י

ברכה פסמים נאלה בלב קעמן שהרעות בעוזם יהו יומר
מן הטעות, עד שברכה מתיות רב האמות ובשיריהם יכלו זה
שננו ואמרו: כי מן הפל שיבא בזון דבר טוב, אמת רעועין
כבות ועתודות. ואין זה פשעת אל הימן בה, רק אם מי שיתהלך
שהוא חכם גם כן.

נסתת זה פשעות אלו - היה זה מפל נחני אין קעמן לא
קען הטעיות ורק באיש מבני אדם, לא זויה זה, ויראה בלב
כי הטעיות כלו הוא בעבורו, וכאלו אין שם טויות זותו יבד
ובשלבו או קען מלחוף מה שירצה - נזר שהטעיות כלו רע
ולאו כן טעם הטעיות ואיזו וידע מוט עתיקו ממנה תחבא לו
האמת ונתקה. כי זה השען הארך אשר ישגעו בו בני אדם בלב
רעות העוזם, אינם אומרים שהוא בחק הפלחים. ולא בחק הנזירים
והפוקבים, ולא בחק תיסודות ומה שהרבה מהם סמוץ או צפת
ולא בחק מיני בערי הרים גם כן. ואמנם כל מתחםם ביה
קצת איש מין אדם, ויתקתו מזה אשר אבל מן הפלחים קרים
עד שהצברץ - איך היה בו זאת קרה בגדות ולאיך נמצא זה קרע.

ולב קרות הגולות באישיו אם מזקם - רצוי לומר: מאיש קני
אדם טפסרים. וטפסרונוינו גזק ובקש עז, וברעות שפצעה
אותם בעזmini בחדקתו נאכט, וניחס זה לאלה - קרייה לו מטהו -

אורו (רכ' 1, הל' ז' ב').

פרק ראשון

ברכות דף ז

רש"י

דעת נאמנו של סוף ימינו. מוקם עתדים כוכביס מפה לכה נפלך קמה: מאין קלה. דחק שוי כרגע לכמי כי נגמ' נחפו פיס נלכוו:

"שיכון": [שם] אמר רבי יוחנן משום רביו יוסי, מפני שאין מרצין לו לאדם בשעת בעסן, דברתיכם (שםות לו) פניו ולבו והניחותיו לך". אמר לה הקדוש ב"ה למשה, המזון לי עד שיעברנו פנים של זעם ואנניה לך.ומי אונא ריתאה קפיה ודקדשה בריך הוא, אין, דתニア (זהלים ז) זאל זעם בכל יומ", ובמה זעמו, רגע, ובמה רגע, אחר מחמשת רבוואה ושמונה אלף ושמונה מאות ושמוניות ושמוניות בשעה, זו וזה רגע, ואק כל בריה יכול להכין אותה השעה חוץ מבלעם הרשע, דכתיב ביה בגמרא (ב) "זודע דעת פלון", השתה דעת בהמותו לא הוה ידע דעת עלין הוה ידע. (מאי דעת בהמותו, ואמר לו מה טמא לא רבתת אסוטיא, אמר לו ברטיבה שדי לה, מיד אמרה לה "זה לא אונאי אהונך" (שם בכ), בטעינה בעלמא. "אשר רבתת עלי", אקרו בעלמא. "מעוזך עד היום הזה". ולא עד אלא שהיה עשו עמי מעשה אישות בלילה, כתיב הכא "ההשכן הסכנתוי" וכתיב הטעם (מלכים א א) "זאת לו סוכנתה". אלא מלמד שהיה יודע להכין אותה שעה שהקב"ה בועט בה. והיינו דאמר לו גבאי לישראל (מכה ז) "עמוי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב: (ומה ענה אותו בלבם בן בעור מן השיטים עד הגולן) למן דעת צדקות ה". Mai למן דעת צדקות ה", אמר רבי אלעזר אמר להם הקב"ה לישראל, (ראי) [רעד] כמה צדקות עשיתי עמכם שלא בעטתי בימי בלבם הושע, שאלמוני בעטתי לא נשתייר משונאים של ישראל שוד ופלת. והיינו דקאמר ליה בלבם לבלק (במדבר ב) "מה אקוב לא קבה אל ומה אוטם לא זעם ה" מלמד [שבכל] (ש) אותן הימים לא זעם. ובמה זעמו, רגע, ובמה רגע. אמר רבי אבן ואיתם רבי אבינה, רגע במשימורה. ומנא לן דרגע רתת, שנא" (זהלים ז) "בי רגע באטו חיים ברצונו". ואוי בעית אימתה מהכא ישעה כה "חבי במעט רגע עד יעבר זעם". ואימתה אידי בהן תלה שעו

עין איזה

חlik מופע וקטן, מכונה בערך רגע, "בי רגע באפרוי", וחסיד אל כל הרים.²

והנה בנווג שבעולם, האדם השלם ראוי לו להשתמש בכעסו רך בזמן הרואי להה מאד, שוחר מופע במצרים. וכן בהנינה העלונית, הכוחות המכוניות להרע, שהם לאותה החכלית עצמה שעליה נבנה יסוד הкусם באדם, הם מופע מן המעת נגד הכוחות וסיבות הטבות, כמו שהאריך הרטמ"ס ע"ז במרז' חז"ג, שהרע הוא מופע מן המפעט והמציאות בכללה היא טוביה. חז"ל הוסיף שגם המופע זה הוא הא לתוכית טוביה. וקרואו זו שקהב"ה כועס בו. והנה מי שהוא חכם גדול, אם כי חסיד, ישתחם בחכמתו אין להיטיב ולהרכות פערות הכוחות הטובים. אמן אם היה איש רשות שפנשו אותה רע, יועל בחכמתו להרע לרוחיב חוג הכוחות הרעים, ובכלם הרשע הוא בהיותו ירע ומשקי מתכלית מוסרית, כי אלו פונה להרע, הוא בהיותו ירע ומשקי על המציאות כולה, ויהוד ג"כ הכוחות שיש בו להרע, והשתדל להרוחיב העניינים הרעים, והוא להכין אותה שעה שהקב"ה כרעת בה. אמן אם כי או מצב ישראלי לפי הדריך הרגיל, או כי יכול להשתמש בחכמתו להשחתת מאד, אבל הנינה דור המדבר שהיתה באור פני מלך עלין ית', בvaisים ונפלאות וגילוי שכינה, לא כי יכול להשתמש בכחוות הרע שבמציאות להרע להם. ע"כ בקש דרכים וחוקים להשחתת חיללה המציג המסור ע"י בנות מואב, ויפה המליצו חז"ל לכל אותם הימים לא זעם ד', שלא מצאו ידו של אותו רשות למצא כה רע שיכל לפגע בישראל

ס. מהלים ז. מהלים נב. ג. מהלים נב. ג. פרק יב. 4. עפ"י משלו ס. ג. כמבר כד. ע"י טהוריין קו א. סט. מפני שאין מרצין לו לאדם בשעת בעסן, שנאמר "פני ילך והניחותי לך", אל הקב"ה למשה המזון עד שיעברנו פנים של זעם ואנניה לך. הוטנו, שכל המרות שזקק והשייח' בטבע האדם ונפשו, אין בהן אחת שתהאה רעה בהזלות, עד שהויה טוביה לנפש בהיותה נזרת. כי הפורעל הטוב פעל הכל שאין לדוחק, אף' המדה הרעה, יותר מזאי, באופן שלא ניתן לה שום מקום, כי אם מקומה המוצמצם ראוי לתון לה, ולהשתדל לגונקה. ע"כ בשעת בעסן אין מרצין לו לאדם, שהאות השלם ג"כ אפשר שיכעסו. ע"כ צריכה מדת הкусם להטaza, וראוי להרשות מיד, אבל לאמר שלא יהיה אל הкусם שם מקום, מורה באלו כי נברא בנפש להרע, זה לא ניתן להאמר, (וזבדה החסיד במס' פ' י"א שכח שמלעת הנקי הטעולה היא שלא יעשה הкусם מעולם ורשות בו כלל, צ"ע לעז'). ומכוון כפי מדת השלמות הרואה להאדם המעללה, יס"ד המנהיג העלין ית' בהנינהו הכללית, שישנם כוחות שתכליות דומה בכל הרבייה בתכלית הкусם באדם. ואם שאפשר לכובשים ע"י חפילהן צדיקים ובעליות, אבל רואי להניהם להם איזה מקום. כי מעשה ד' הכל גברא לתכלית טוב. ע"כ אמר המזון עד שיעברנו פנים של זעם, ויפצל פעולתם באיזה ערך עכ"פ, כי לא לרייך נמצאו, וגאייה לך. ובהתה המקומות הבינין לכעס בתהעורתה האדם המעללה הוא מעת מותגנו כראוי בלא יתרון קלוקלים אינם טבעיים, היא ג"כ רק

ס. מהלים ז. מהלים נב. ג. מהלים נב. ג. פרק יב. 4. עפ"י משלו ס. ג. כמבר כד. ע"י טהוריין קו א.

קמיהה, כי חורא ברכבתה רתונגולה וקיי אחד ברעה. כל שעטה איתה ביה שורייקי סומקי, בההוא שעטה לית ביה שורייקי סומקי. ההוא מינאה דהוה בשיבובותיה דריב'ל, הוה א מעער ליה טوبا בקראי, יומא חד שקל רתונגולה ואוקמייה בין ברעה דערסיא ועין ביה, סבר כי מטא ההיא שעטה אלטיה. כי מטא ההיא שעטה נים, אמר שמע מיניה לאו אורח ארעה לمعدן האי (תחליטים קמיה) "וירחמי על כל מעשינו" כתיב, וכתייב (משלוי ז) "אם ענטש לצידיך לא טוב". התא משמה דרבנן מאין, בשעה שחכמה וורתה וכל מלבי מזרח וממערב מניחין (עדותיהם) בראשיהם ומשתחים לחכמה, מיר بواس הקדוש ברוך הוא: [שם] ואיר יוחנן משום רבינו יוסי, טובה מרדות אחת בלבד של ארם יותר מכמה מלכות, שנא' (הרשע ב) "זרפה את מהאהבה וגוי" ואמרה אלכה ואשובה אל אישיו הראשן ז' טוב לו או מעתה". וריש ליקוש אמר יותר ממאה מלכות, שנאמר (משלוי ז) "תחת גערזה במנין מהבות בסיל מאה": [שם] ואמר רבני יוחנן משום רבינו יוסי, שלש דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו. בקש שתשרה שבינה על ישראל ונתן לו, שנאמר (שמות ל) "הלווא בלכתח עמנו". בקש שלא תשרה שבינה על עובדי כוכבים ונתן לו, שנאמר (שם) "ונפלינו אני ועמר". בקש להודיעו דבריו של הקב"ה ונתן טה נעללה מחת סמי"ו לרתקוס נמל טאוד טס דנגי טלי לופטל נטן פגען נטמר מכינע לט ולך צים הַמִּזְבֵּחַ נִקְדָּמָה לְמִזְבֵּחַ סָתוֹתָה סָצָה דְּמִצְבָּה קְצָבָה וְנִמְצָה לָהּ. צָאֵל נִסְעָף צָלְמָנוּ כְּמֵיכָה מִשְׁעָכָה: להודיע דילין. מנג' מלט מספניא כנון מפמי מה נדייך וווע ל' רעט וווע ל' נדייך וווע ל' רעט

בثالثת צי' קמ"ת. מלמד מרגענו עלה בטומן לשלונות: [שוריק]. ט"ז נלע"ז:景德ק נס פוכ' לננות מה בקרים: מרדוזות מהם. נסן דדו' וככונת מהדים כס אל נט' מהלו': ורודהה למ' מלחיצ' וג'. וככונת טלאין עוזה מדים על נס' גלגול מהו' נס' מה' טראטון: תחת גערה נמאן. מהם גערס זאלס מאי' וועצע' מיסכות כטול מה'ה: תחת. סעמו' ממעלה סמה' סמי' ז' ולו' כמו' נס' פירל' וטל' סמה' (דעריס' ה') אעטמו'. הלאס גל' מכגע פיר' גען' בס מה' האדר' הו' מה' טאל' ז' ווועג' לו':

עין אליה

בז"א בדרכיו נועם, והיראה האמיתית היא יראת הרוממות היבאה
מציטורי אהבה הנאמנה. ועוד הזמנים האחרונים לא ידרו חכמי
הפדגוגניה להה, והי' דרך חינוכם רק במקל חוכלים, עד הימים
галלו שהנטיעות הרבות הוכיחות להשכיל את אשר הורו לנו
חו"ל ברות קדשו.

גראן. ר' ל' אומר יותר ממאה מלקיות, שנאמר "תחת גURA
במבין מהכוות כסיל מאה". נראה שהוסיף על דבריו רבינו יוחנן
ההקדומים, שאמור יותר מכמה מלקיות, ריש שני עניינים בחינוך
המוסרי: יש חינוך תמייני להרגיל את האדם במעשים טובים
כ碼רות טובות, ויש חינוך פתאומי, מקרי, בשעה שמזודמן שר
אדורך הישר ונחוץ להוכחו. והנה רבינו יוחנן אמר יותר מכמה
מלקיות, הכוונה שהוא טוב להשוויל שתהיה" ההזרכה המוסרית
באלה במחוגן מצד שכלו והכרתו בחמידות יותר מallow נכהו ועי"ז
תחנכוו לסדר מרע בכל וללכת בדרך טובים. ור' ל' אמר יותר
ממאה מלקיות, הכוונה אפי' בשער החינוך המקרי, כי השחת
דרכוו בחטא ופשע תמור שראוי ללקות מאה מלקיות, האופן
היויר גדול במוכנים بعد פשעם לפי הנוגה מדרך החינוך גם ע"ז
שפפה המודזנת השכלית, כי הניתן השכל שבאים יайдם גם
מחשכי לב אוטם שכבר העו דרכם, רק החובה להעלומת
בראשית ורבוניות שיביגו ראויהם להביר ערך המרמזות שבלב.

ובע. שלשה דברים בקש משה לפני הקב"ה, ביקש שתשורה שכינה על ישראל כוי, שלא תשרה שכינה על אומות העולם בבו. אין בקשה זו מושם כזרות עין חיללה, אבל טובת מין האנושי. כי הנה הדרכת ישראל ע"פ התורה ומצוות היא הדורכה נפלאה שהרוכה ומנים צורן המין האנושי להתקדם עד שכינה, ראייה לה. כי הentication המוסרית של מורתנו הקדושה

או לפיה מזבם הנעלם. והנה סיבות הרעות שבoulos שחלות על
המין האנושי כבר ביאר הדמבי"ס⁶ שעקרן הנה מסכת שיטוף
החוור בתאות רעות. והנה בע"ח שאין להם דעת
העניות ועניות הדעתם ורוב הרעות. והנה בע"ח שאין להם דעת
מתהנגים ע"פ דרך הטבע וניצולים מלאת הרעות ע"פ גרוב,
אבל האנשים מפני שיש לו דעת אין הטבע פוזרו, כי הוא ראוי
להנהייג עצמו ע"פ דעתו הונכנה. והנה בבב"ח מצינו אלה שני
החויזנות בתרגנול, הוא מצוין בדעת. ש"ז אנו מברכים:
"שנתן לשוכני ביתה להבחין בין יום ובין לילה" ועם זה הוא
משופט בתאה ונוטן לנשים חילו". ע"כ צירויו מקור הרעות
שיזוצאות ממי שיש לו כשרון דעת והוא משים עצמו כבהמה
בנהגתו וע"ז הוא אובד הodo וכחיו החמרי והמוסרי, כי חורוא
ברבלתא דתרגנולא זקי אחד ברעה, והוא נוטה הרבה לצד
התאה שבו ולא לצד הדעת, ומשופט בה עד שאובד הodo,
וחורוא ברבלתא بلا שורייקי סומקי, מזה תולדנה הרעות,
והכוחות הכלליים מתחלשים, ע"י הנהגה המקלקלת, וע"ז באות
רצינות חינמיות ומוסריות.

יש עוד מקור לרעות מצד השכל המשובש שלא השלם חוקו, שהן חולנה המלחמות הכלולות התיונות, והוא בשעה שהחמה, וזרות והמלכים מנחים מהרין בראשיהם ומשתוחחים לחמתה, שיבוש הרעות השולט בעולם הוא גורם כל הרעות המסוריות הכלליות והחרניות, כמו שכירם הרומב"ס⁶. ע"כ כשהת מלא הארץ רעה את ד' או "לא ירעו ולא ישחטו בכל הור קדשי"⁷. ובהשגת האמת יחתנו ג"כ המלחמות ותחדנה הרעות היוצאות מהן. ע. יפה מרודות אחות בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות. כאן דמיונו האשל נושא דבר בחינוך כי לא במלחיות יוננו האדם

ט. 6. מילוי צו מזען 7. ברכות צב 8. ישעיהו יא ט.